

Бібліографічний опис статті:

Крала В. Г., Прокопенко В. Ю., Рymar О. Г. Стилістика сучасної рекламної графіки. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 4. С. 67-72.

Kralia V., Prokopenko V., Rymar O. Stylistics of modern advertising graphics. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 4, pp. 67-72.

УДК 336.64; JEL classification: O32

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-12>

МАЛІЙ Олена Григорівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, ORCID ID: 0000-0003-0434-0937

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Малій О. Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Вступ. Стаття присвячена аналізу сучасної системи фінансування інновацій, пошуку резервів поліпшення фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Метою статті є аналіз джерел фінансування інновацій, пошук резервів поліпшення фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Результати. Досліджено вплив інновацій на економічне зростання країни. З'ясовано особливості фінансування інвестиційної діяльності, оцінено сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні. Наведено позицій України у міжнародних індексах, здійснено аналіз інноваційної активності українських підприємств та результативність інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. Недостатність підтримки інноваційної сфери з боку держави, незадовільна інноваційна активність переважної більшості підприємств, недостатня сформованість інноваційної інфраструктури актуалізують питання фінансового забезпечення інновацій. Проведений аналіз дає змогу констатувати фінансову недостатність наявних і дефіцит потенційних джерел фінансових ресурсів для забезпечення здійснення інноваційної діяльності і реалізації інноваційних проєктів в Україні. Основними проблемами фінансування інноваційного розвитку підприємств в Україні є відсутність довгострокового кредитування інноваційних проєктів з боку банківської системи; недостатність підтримки інноваційної сфери з боку держави, недостатня сформованість інноваційної інфраструктури; підвищений ризик інвестування інновацій.

Висновки. Покращити інвестиційне середовище країни можливо за рахунок різноманітних заходів, зокрема запровадження податкових пільг, забезпечення правового захисту інвестицій, покращення інформаційного забезпечення та інвестиційної інфраструктури. В перспективі основним джерелом фінансування інноваційної діяльності мають стати приватні фінансові ресурси вітчизняних та іноземних інвесторів при підтримці інноваційної сфери з боку держави.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, фінансове забезпечення, джерела фінансування інновацій, банківське кредитування, державна підтримка.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інновації на сучасному етапі стають одним із ключових факторів, що визначають перспективи соціального та економічного розвитку країни. Однак незадовільна інноваційна активність більшості вітчизняних підприємств, низькі обсяги витрат на інновації в Україні актуалізують питання пошуку ресурсів для забезпечення інноваційної діяльності. Дослідження публікацій, присвячених проблемам забезпечення інноваційного розвитку, свідчить, що у роботах останнього часу широко обговорюються питання обсягу ресурсів, які забезпечують інноваційний процес, ефективності інститутів, котрі спрямовують потоки ресурсів і координують різні ланки інноваційної діяльності, висвітлюються інноваційний досвід розвинутих країн і можливість його застосування, актуальними є

питання, пов'язані з розробкою та запровадженням механізмів регулювання інноваційної діяльності. Одне з центральних місць серед них належить фінансовим важелям підтримки інноваційної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню фінансових проблем підприємств присвячені роботи вітчизняних вчених С. Аржевітіна, І. Власової, М. Диби, Т. Кваши, О. Коваленко, Т. Майорової, Т. Писаренко, Л. Рожкової, О. Савіцької, Т. Шемет, Н. Циганової, О. Юркевич та багатьох інших дослідників [1-8]. Поряд з тим, питання забезпеченості інноваційної діяльності підприємств фінансовими ресурсами на сьогодні залишаються остаточно не вирішеними.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз джерел фінансування

інновацій, пошук резервів поліпшення фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу. На міжнародному рівні для характеристики стану розвитку інноваційної системи використовується інтегральна оцінка. Україна представлена у кількох міжнародних рейтингах, які оцінюють інноваційний потенціал, технологічну та інноваційну конкурентоспроможність.

За міжнародним рейтингом Global Innovation Index (Глобальний індекс інновацій) Україна у 2019 році посіла 47 місце серед 129 країн і територій світу [11]. Для оцінки використовувалися 80 параметрів, які дають повну картину інноваційного розвитку, включаючи огляд політичної ситуації, стану справ в освіті, рівня розвитку інфраструктури та бізнесу. Основою української інноваційної конкурентоспроможності визнано людський капітал і дослідження, а також знання й результати наукових досліджень [3]. Найслабшими інноваційними аспектами в Україні визнано політичне середовище, розвиток інвестицій та фінансової інфраструктури.

Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index) аналізує ряд критеріїв, використовуючи сім показників, серед яких інтенсивність досліджень і розробок, тобто співвідношення витрат на дослідження і розробки та ВВП, виробництво з доданою вартістю та проникнення високих технологій. Для рейтингу Bloomberg аналізує 60 економік – переважно, це країни Європи, Північної Америки та Азії. У 2020 р. рейтинг очолила Німеччина, на другому та третьому місцях Південна Корея й Сінгапур відповідно. До топ-5 також увійшли Швейцарія і Швеція. Росія посіла 26 місце рейтингу, Польща – 25.

Україна у рейтингу інноваційних економік світу посіла 56 місце серед 60 досліджуваних країн [9]. Головними конкурентними перевагами є інтенсивність досліджень і розробок (витрати на НДДКР по відношенню до ВВП) та ефективність вищої освіти (частка випускників ЗВО в загальній кількості випускників освітніх установ). Найслабшими аспектами є проникнення високих технологій (частка інноваційних компаній у загальній кількості підприємств) та патентна активність.

Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (European Innovation Scoreboard – EIS) відображає основні індикатори оцінки ефективності функціонування національної інноваційної системи країн ЄС та деяких країн, які не є членами ЄС. Усі країни, що входять до табло, залежно від значень узагальнюючого індексу, згруповані у чотири групи: “інноваційні лідери”, “сильні

інноватори”, “помірні інноватори” та “повільні інноватори” [3, 10].

Україна знаходиться у групі країн, які відносяться до повільних інноваторів. Найсильнішими інноваційними аспектами України визнано сприятливе середовище для інновацій та вплив на зайнятість, широкосмугове проникнення, зайнятість в наукомістких галузях, витрати на інновації не пов'язані з НДДКР та експорт наукомістких послуг. Найслабшими інноваційними аспектами визнано фінанси та підтримку, привабливість дослідницьких систем та інтелектуальні активи.

За даними статистики в Україні у 2019 році впроваджували інновації 782 промислові підприємства. Аналіз показує, що упродовж 2015–2019 років їх кількість скоротилась з 824 до 782 підприємств, а їх відсоток у загальній кількості промислових підприємств складав відповідно 17,3 та 15,8% [2].

Відомо, що існує прямий зв'язок між розміром підприємства і його рівнем інноваційності, оскільки для впровадження інновацій необхідно мати певну кількість персоналу, задіяного у виконанні наукових досліджень і розробок, що призводять до впровадження інновацій. Відповідно найвища частка технологічно активних підприємств була серед великих підприємств (31,4%). Із загальної кількості інноваційно активних підприємств здійснювали: внутрішні та зовнішні НДР – 24,4%; придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 64,7%; придбання зовнішніх знань – 4,5%; інші роботи – 20,6% підприємств [2]. За видами економічної діяльності найбільші частки впроваджених інноваційних видів продукції припадають на підприємства з виробництва харчових продуктів (25,2%), з виробництва машин і устаткування (19,8%) та з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (7,3%) [3].

Витрати на інновації у 2019 році, згідно з даними Державної служби статистики України, склали 14,2 млрд грн., що становило 0,5% до загального обсягу реалізованої промислової продукції. У 2015 році їх частка складала 0,8% до загального обсягу реалізованої промислової продукції [2]. Таким чином, витрати на інновації мають тенденцію до скорочення та недостатні для інноваційного розвитку.

Основним джерелом фінансового забезпечення інновацій були власні фінансові ресурси підприємств, частка яких у загальній структурі джерел фінансування незмінно є високою. Так, у 2019 р. питома вага власних коштів підприємств становила 87,7%, кошти державного бюджету склали 3,9%, кошти інвесторів-нерезидентів – 0,3%, інші джерела

– 8,1% . Протягом періоду у структурі джерел відбувалися незначні зміни. Так, наприклад у 2015 році, власні ресурси становили 97,2%, кошти бюджету – 0,4%, кошти інвесторів-нерезидентів – 0,4%, інші джерела – 2,0% сукупних джерел [2].

Таким чином, фінансове забезпечення інновацій відбувається в основному за рахунок власних джерел, які за питомою вагою є значними, але недостатніми для фінансування.

Відсутність відповідного фінансово-кредитного забезпечення також стримує розвиток інноваційної діяльності. Так, у 2019 році кошти державного бюджету (556,5 млн грн.) отримали лише 6 підприємств [3].

Бюджетне фінансування науки і його практична реалізація в Україні недостатні, оскільки державні інвестиції до НДДКР покривають реальні потреби на 20% і є замалими для досягнення стійкого та помітного ефекту. Законодавством передбачено, що відрахування до науково-дослідної сфери дорівнюють 1,7% ВВП, проте реальний показник не перевищує 0,5% [1].

Оцінка банківського кредитування у сфері фінансового забезпечення інновацій дає змогу дійти висновку, що на сьогоднішній день банківські кредити в Україні лише умовно можна розглядати як джерело фінансового забезпечення інноваційних проектів. У розвинутій економіці банки є активними суб'єктами інноваційної діяльності, забезпечують не тільки її фінансування, а й зв'язок між іншими учасниками. Водночас поточна ситуація свідчить, що банківський кредит не став в Україні потужним джерелом фінансування підприємницького сектора, а тим більше інновацій. На підтвердження вищезазначеного розглянемо показники офіційної банківської статистики щодо кредитної діяльності.

Так, станом на 01.01.2020 р. банківські активи становили 1494,5 млрд грн. (на 01.01.2017 р. вони склали 1256,3 млрд грн., на 01.01.2015 р. – 1316,8 млрд грн.). Розмір кредитного портфеля на 01.01.2020 р. становив 1033,5 млрд грн., в тому числі кредити підприємствам склали 820,2 млрд грн. [5]. Понад 80% усіх кредитів банки надавали в поточну діяльність позичальників. Інноваційна діяльність залишається поза увагою банків, про що свідчить мала частка довгострокових кредитів, спрямована в інвестиційну діяльність та у пріоритетні галузі економіки [4].

Таким чином, банківська система надання кредитів у цій сфері фактично не працює, оскільки специфіка інноваційних проектів не відповідає умовам банків, серед яких:

високі відсотки, велика застава, а капітал інноваційного підприємця як правило нематеріальний, це технології, крім того кредитування інновацій пов'язано зі значними кредитними ризиками, що виходять з невизначеності результатів впровадження інноваційних розробок та окупності витрат.

Також одним з чинників низького рівня використання потенціалу банків в інноваційному секторі вітчизняної економіки є невеликий розмір капіталу більшості вітчизняних банків. Рівень капіталу всієї банківської системи України відповідає рівню капіталу одного середнього за розміром банку в Каліфорнії або одного великого банку в Центральній Європі [8]. Оскільки фінансовий потенціал банківської системи України є незначним, то, відповідно, й можливості для кредитування інвестиційної діяльності в інноваційному секторі економіки – невеликі.

Розвитку інноваційного кредитування має сприяти законодавча підтримка з боку держави, наприклад, через систему компенсації відсоткових ставок комерційних банків. При цьому держава дану різницю має відносити не на витрати бюджету, а погашати з фондів, створених для підтримки науково-технічного прогресу. Розвиток інноваційної активності підприємств також залежить від залучення іноземних інвестицій. При цьому безпосереднє інвестування іноземного капіталу в економіку України є більш пріоритетним, ніж отримання кредитів, які збільшують зовнішній державний борг країни та витрати щодо його обслуговування.

Прямі інвестиції в економіку України станом на 01.04.2019 р. становили 32918 млн дол. США. Найбільшими інвесторами в економіку України були країни ЄС, вони вклали 25960 млн дол., у тому числі Кіпр – 9531 млн дол., Нідерланди – 7190 млн дол., Великобританія – 2090 млн дол., Німеччина 1698 млн дол. США. Інвестиції Росії в економіку України склали 694 млн дол. США [2]. Найбільша частка прямих іноземних інвестицій зосереджена у промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, операції з нерухомим майном, фінансовій та страховій діяльності [7].

За умов внутрішнього дефіциту ресурсів обсяги прямих інвестицій з України в економіку країн світу складають достатньо суттєву суму. Так, на 01.07.2019 р. прямі інвестиції з України становили 6272 млн дол. США [2], близько 97% традиційно спрямовується до Кіпру [2]. При цьому вітчизняні інвесторикладають майже всі інвестиції в професійну, наукову та технічну діяльність за кордоном [7].

Зазначене підтверджує процес вилучення фінансового капіталу з України в офшорні зони, звідки він уже повертається лише частково у вигляді незначних за розмірами зворотних фінансових потоків. Відтак, вітчизняні інвестори до розвитку інноваційної діяльності інтересу майже не виявляють, шукаючи найбільш прибуткові та доцільні сфери вкладання свого капіталу за кордоном.

Потенційним джерелом фінансових ресурсів для забезпечення здійснення інноваційної діяльності, на наш погляд, є приватні фінансові ресурси вітчизняних інвесторів. Аналіз показників грошової маси показує, що наявні в обігу готівкові кошти протягом останнього періоду постійно зростають, так агрегат М0 на початку 2020 року складав 370,0 млрд грн., тоді, як у 2015 р. даний показник був 282,7 млрд грн. [5].

Таким чином, на сьогодні в Україні досить висока частка – 25,2% (співвідношення М0 та М3) грошових коштів знаходяться в обігу поза банківськими установами (вважається, що частка готівки в структурі грошової маси не повинна перевищувати 7%), цей обсяг готівки є потенційним джерелом формування ресурсів комерційних банків. Також, за нашими розрахунками, співвідношення М0 до ВВП станом на початок 2020 р. склало 9,31%, що є серйозним запасом міцності, який може бути використаний для розвитку економіки. Необхідною умовою забезпечення фінансування інноваційної діяльності є наявність розвинутої інфраструктури фінансового ринку, зокрема небанківських фінансових установ – страхових, лізингових, факторингових, фінансових компаній, інститутів спільного інвестування, кредитних спілок.

У західних країнах інвестиції у високоризикові проекти здійснюються у формі венчурного фінансування. Це довгострокові (5-7 років) високоризикові інвестиції приватного капіталу в акціонерний капітал новостворених малих високотехнологічних перспективних підприємств (або венчурних підприємств, що добре зарекомендували себе). Такі інвестиції надають для розвитку і розширення підприємств, орієнтованих на розробку і виробництво наукоємних продуктів з метою отримання прибутку від приросту вартості вкладених засобів. Венчурне фінансування докорінно відрізняється від банківського і має певні переваги: не потребує щорічних процентних виплат, ліквідної застави, не вимагає страхування інвестором своїх ризиків тощо. При цьому, інвестор активно допомагає новому підприємству порадами, досвідом і діловими зв'язками [1].

В Україні венчурні фонди створені за рахунок іноземного капіталу і фінансують здебільшого традиційні процеси або невеликі продуктові інновації. Функцію венчурних капіталістів виконують компанії з управління активами, які на відміну від інших країн створюють середні інвестори. Проте, венчурний капітал – важкодоступне джерело фінансування. Головними недоліками використання венчурного капіталу є високий ризик, відсутність гарантованого успіху, можливість втрати контролю над бізнесом і передача його венчурному інвестору [8].

Таким чином, основними проблемами фінансування інноваційного розвитку підприємств в Україні є: низькі обсяги витрат підприємств на інноваційну діяльність; нестача власних фінансових ресурсів; відсутність довгострокового кредитування інноваційних проектів з боку банківської системи; недостатність підтримки інноваційної сфери з боку держави, недостатня сформованість інноваційної інфраструктури; підвищений ризик інвестування інновацій. Покращити інвестиційне середовище країни можливо за рахунок різноманітних заходів, зокрема запровадження податкових пільг, забезпечення правового захисту інвестицій, покращення інформаційного забезпечення та інвестиційної інфраструктури. Покращити інноваційну активність можливо шляхом надання дотацій і бюджетних позик на розвиток пріоритетних сфер галузей економіки, грантової підтримки інноваційних проектів, компенсації відсоткових ставок комерційних банків, державно-приватного партнерства, створення венчурних фондів і компаній, запровадження механізмів участі індивідуальних інвесторів в операціях на фінансовому ринку.

Висновки. Проведений аналіз дає змогу констатувати фінансову недостатність наявних і дефіцит потенційних джерел фінансових ресурсів для забезпечення здійснення інноваційної діяльності та реалізації інноваційних проектів в Україні. Незадовільний стан інноваційної активності переважної більшості підприємств України пояснюється обмеженістю фінансових ресурсів, спрямованих до інноваційної сфери, підвищеним ризиком будь-якого інвестування, відсутністю у країні дієвої політики, що стимулює нововведення. В перспективі основним джерелом фінансування інноваційної діяльності мають стати приватні фінансові ресурси вітчизняних та іноземних інвесторів за законодавчої підтримки інноваційної сфери з боку держави.

Література.

1. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження: монографія / [С.М. Аржевітін, Т.С. Шемет, Н.В. Циганова та ін.]; за ред. С.М. Аржевітіна. Київ : КНЕУ, 2017. 407 с.
2. Державна служба статистики України. Веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Київ: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
4. **Малій О.Г.** Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в Україні. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки*, 2018. Випуск 193. С. 247-256.
5. Національний банк України. Веб-сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Незалежна асоціація банків України. Веб-сайт. URL: <http://nabu.ua/ru.html>
7. **Савицька О. П., Шур О. М., Савицька Н. В.** Активізація інвестиційних процесів в Україні. *Бізнесінформ*. 2019. № 10. С.69-77.
8. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України: монографія / [М. І. Дуба, О. М. Юркевич, Т. В. Майорова, І. В. Власова та ін.]; за ред. М. І. Дуби, О. М. Юркевич. Київ: КНЕУ, 2013. 425с.
9. Bloomberg Innovation Index. Веб-сайт. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
10. European Innovation Scoreboard. Веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en
11. Global Innovation Index. Веб-сайт. URL: <https://www.globalinnovationindex.org>

References.

1. **Argevitin, S.M., Shemet, T.S., Tsiganova, N.V.** (2017). *Bankivske kredyтуvannya v Ukraini: postkryzove pere-zavantazennya*. [Bankivske kredyтуvannya in Ukraine: postcrisis reloading]. In Argevitin, S.M. (ed.). KNEU. Ky`yiv. Ukraine.
2. State Statistics Service of Ukraine. Веб-сайт. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. *Innovacijna diyal`nist` v Ukrayini u 2019 roci. naukovo-anality`chna dopovid`.* (2020). [Innovative activity in Ukraine in 2019: scientific and analytical report]. **Py`sarenko, T.V., Kvasha, T.K., Rozhkova, L.V., Kovalenko, O.V.** UkrINTEI. Ky`yiv. Ukraine.
4. **Maliy, O.G.** (2018). «Financial support of innovation activity in Ukraine». *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka: Ekonomichni nauky*. Issue 193, pp. 247-256.
5. National Bank of Ukraine. Веб-сайт. Available at: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Independent Association of Banks of Ukraine. Веб-сайт. Available at: <http://nabu.ua/ru.html>.
7. **Savicz`ka, O. P., Shhur, O. M., Savicz`ka, N. V.** (2019). «Activation of investment processes in Ukraine». *Biznesinform*. no. 10, pp. 69-77.
8. **Diba, M. I., Yurkevich, O. M., Mayorova, T. B., Vlasova, I. B.** (2013). *Finansove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy*. [Financial support of innovation development in Ukraine]. In Diba, M. I., Yurkevich, O. M. (ed.). KNEU. Ky`yiv. Ukraine.
9. Bloomberg Innovation Index. Веб-сайт. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
10. European Innovation Scoreboard. Веб-сайт. Available at: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en
11. Global Innovation Index. Веб-сайт. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org>

Abstract.

Maliy O. Sources of financial support for innovative development.

Introduction. The article is devoted to the analysis of the modern system of financing of innovations, search of reserves for improvement of financial maintenance for innovative development.

The **purpose** of the article is to analyze the financial sources for innovative development and to research reserves for improvement of financial maintenance for innovative development.

Results. The influence of innovations on the economic growth of the country is studied. The peculiarities of investment financing are clarified, the current state of financial support of innovation in Ukraine is assessed. The positions of Ukraine in the international indices are given, the analysis of innovative activity of the Ukrainian enterprises and efficiency of innovative activity of the industrial enterprises in Ukraine is carried out.

Insufficient support of the innovation sphere by the state, unsatisfactory innovation activity of the vast majority of enterprises, insufficient formation of the innovation infrastructure actualize the issues of financial support of innovations.

The conducted analysis allows to state the financial insufficiency of the available and the deficit of potential sources of financial resources to ensure the implementation of innovative activities and the implementation of innovative projects in Ukraine. The main problems of financing the innovative development of Ukrainian enterprises are the lack of long-term lending for innovative projects by the banking system; insufficient support of the innovation sphere by the state, insufficient formation of the innovation infrastructure; increased risk of investing in innovations.

Conclusions. It is possible to improve the country's investment environment through various measures, including the introduction of tax benefits, ensuring legal protection of investments, improving information support and investment infrastructure.

In the future, the main source of funding for innovation should be private financial resources of domestic and foreign investors with the support of the innovation sphere by the state.

Key words: innovations, investments, innovative activity, innovative development, financial provision, sources of financing of innovations, bank crediting, state support.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Малій О. Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 4. С. 72-77.

Maliy O. Sources of financial support for innovative development. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 4, pp. 72-77.

УДК 338.14; JEL classification: E20

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-13>

СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування, Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна», ORCID ID: 0000-0003-1522-6101

ГНАТЕНКО Євгенія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, управління та адміністрування, Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна», ORCID ID: 0000-0001-6201-6268

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Скупський Р. М., Гнатенко Є. П. Вплив світової пандемії COVID-19 на економіку країн та діяльність підприємств.

В статті встановлено, що сучасний бізнес все більше стикається з новими викликами, які супроводжуються відсутністю сталого розвитку економіки як на мікро так і на макrorівні. І цим викликом є коронавірус, який спричинив потужну економічну кризу у світі. Кожна країна прямо чи опосередковано відчуває негативний вплив коронавірусу на свою фінансово-економічну систему. В статті представлено рекордні наслідки, які викликала пандемія в країнах світу та в Україні. Представлено великі підприємства у всьому світі, що оголосили себе банкрутами в період пандемії. Визначено, що за оцінками МВФ, світова економіка 2020 року скоротиться на 3% – тобто, це найгірша рецесія з часів Великої депресії 1930-х років. Також досліджено яка кількість ліквідовано збанкрутілих підприємств в Україні у 2020 році у зв'язку із коронакризою. В статті здійснено аналіз динаміки ліквідованих збанкрутілих підприємств в Україні за 2012-2020 роки. Визначено, що 2015 рік був найбільш напруженим – найбільша кількість ліквідовано збанкрутілих підприємств. Отже, на ринку залишилися платоспроможні підприємства. Дослідження показало, що в період пандемії кількість ліквідованих збанкрутілих підприємств значно знизилась порівнюючи з минулими періодами, український бізнес вистояв і продовжує свою діяльність, хоча і відчуває значні фінансово-економічні труднощі. В статті вказані напрями стимулювання економіки за Програмою стимулювання економіки для подолання наслідків Covid-19: «Економічне відновлення» для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) на 2020-2022 роки, а саме: розроблено короткострокові ініціативи у відповідь на COVID-19; запропоновано заходи секторального напрямку стимулювання економіки та підтримки економіки за функціональними напрямками. Крім того в програмі представлено аналіз викликів та підхід Уряду до реагування на виклики. Відзначено, що дієвим заходом для стабілізації фінансового стану підприємства є проведення комплексного аналізу його діяльності для з'ясування короткострокової та довгострокової перспектив.

Ключові слова: економіка, пандемія, економічна криза, банкрутство, неплатоспроможність, коронакриза, підприємство, стабілізація.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний бізнес все більше стикається з новими викликами, які супроводжуються відсутністю сталого розвитку економіки, коливаннями та значними спадами обсягів виробництва продукції її збуту у різних галузях народного господарства. Але з урахуванням впливу науково-технічних, інформаційно-психологічних, політичних і соціальних чинників виникли нові ризики розвитку економіки пов'язані із впливом світової

пандемії COVID-19. Коронавірус спричинив потужну економічну кризу, яку потрібно досліджувати та шукати шляхи її подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу пандемії на економіку України досліджували експерти та науковці: Н. Г. Гахович, Л. В. Дейнеко, Д. В. Долбнева, Г. І. Жекало, О. С. Зарудна, Л. М. Ємельяненко, О. М. Кушніренко, Б. Б. Каргіна, Л. І. Федулова, О. О. Ципліцька. Вони намагалися хоча б приблизно оцінити базові